Anul VIII. Orăştie, la 19 Septemvrie v. (2 Oct. n.) 1909. Nr. 40.

LIBERTATEA

Abonamentul:
Preţul foii „Libertatea“ cu adausele sale „Foaia Inter.“, literară-ilustrată şi „Tovărăşia“, economică, — e următorul: pe un an 8 coroane; pe ½ an 4 coroane.
Pentru economi: numai 5 cor. pe an!
Pentru România pe an 30 Lei; pentru America 2½ dolari.

Foaie naţională politică.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Inserţiuni:
1 pag. 48 cor., ½ pag. 24 cor., ¼ pag. 12 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai *multe-ori*, să fac reduceri de taxă.
inserţiunile ca şi abonamentele să plătesc *înainte*.
Manuscripte nu să dau napoi.

Graiul străbunilor!

Ce ne spun părinţii din a lor morminte?

După multe şi glorioase lupte date asupra păgînilor, cari fiind pe atunci în culmea norocului şi puterii, ameninţau cu cutropire, cu zdrobire sub picioarele lor ţările române, Stefan-cel-Mare, după-ce îi bătuse de multe ori, fu odată înfrînt totuşi de puterea înzăcit mai tare a acelora! Teama să înstăpînise pe sufletele tuturora. In spaima lor toţi vedeau zilele de apoi pentru ţară şi pentru neam... Cu desnădejdea asta 'n suflet întrase în noapte, — fără ca somnul să le poată închide ochii şi sufletului să le dea odihnă. Şi iată ce ne spune poetul (Dim. Bolintineanu) despre ce s'a petrecut acolo între bravii ţării şi căpitanul lor mare...

Seara răspîndeşte umbrele-i uşoare,
Şi melancolia trece gînditoare;

Dar Stefan cel mare, rătăcind prin văi,
Dintr'un corn de aur chiamă bravii săi.

Vede căpitanii ce îl încunjor,
Şi 'n tăcerea nopţii el le zice lor:

»Fraţilor de arme, fala românească!
Dacă e să piară ţara părintească,

Dacă 'n cartea soartei este însemnat
A perì poporul cel mai lăudat,

Cel puţin atuncea ***peară vitejeşte***
Re-muşcînd toiagul care îl loveşte,

Ca un ager şerpe ce lovit şi 'nvins
Caută *să muşte cel-ce l'a atins!*

Astfel e Românul şi 'n a lui cădere,
Cine îl răneşte, după dînsul piere!

Astfel e Românul, *astfel să pierim,*
Şi 'n căderea noastră chiar să ne mărim!«

Mii de glasuri strigă... Luna bucuroasă
Dintr'un nor de aburi pare mai voioasă!

Stelele de aur mai cu foc lucesc
Şi 'n adîncul nopţii văile mugesc:

»Astfel e Românul, astfel să pierim,
Şi 'n căderea noastră chiar să ne mărim!«

*

In aceste zile grele, cînd şi noi Românii din ţările coroanei ungare ne simţim faţă de Turcii nostri: faţă de purtătorii frînelor politice din Pesta din scaunele guvernului şi-a dietei, aşa de strîmtoraţi, cum se simţea armia lui Stefan după nesfîrşitele lupte, — adecă cu sufletele cuprinse de spaimă, de grija zilei de mâne pentru neamul nostru, — să ne aplecăm urechea spre glasul marilor părinţi ai neamului, cari nici în faţa primejdiei de moarte nu s'au plecat cu ruşine, ci să îmbărbătau atît de luminat la fapte mari, la purtare bărbătească, eroică, alungînd dela sine spaima, frica! Şi moartea nu s'a putut apropia de ei! Toată uriaşa putere apăsătoare s'a zdrobit de împotrivirea lor vitejească, şi neamul a rămas neînfrînt, şi s'a înălţat măreţ!

Alte sufete!
Alte capete!

Nu ticăloşenii ca la burdiştii nostri, cari ne învaţă a ne pleca capul în ţărînă înaintea turcilor dela Pesta!...

Ură sălbatecă!

Un ungur, care cere ca să nu să mai dee Românilor nici un fel de şcoale, nici de cele de stat!

Făuritorii politicei maghiare îşi perd răbdarea. Ei, prin puterea guvernelor, ne-au despoiat pe rînd de cele mai multe mijloace prin cari să dăm poporului nostru din această patrie *cultură naţională*, singura priincioasă şi primită de el cu bine. Cît au putut şi cît pot, ne-au înlocuit şi ne înlocuesc şcolile noastre cu şcoli maghiare, ca, doarădoară din acelea o să răsară ca prin minune tot păuni cu pinteni la călcîie, în locul flăcăiaşilor nostri cu opincuţe şi cu fluerul la şerpar.

Dar lucru naibii, isprava nu să prea vede! Acuşi iese mai curînd pe dos: Şcolile de stat, silindu-să a înăbuşi în sufletul românaşului dragostea lui pentru doina românească şi pentru vorba românească, şi a-'l face să îndrăgească trăcsărita cîntare de ciardaş şi graiul greoiu papricat, care are şi vorbe ca:

„legmegengesztelhetetlenebbeknek“

vorbă, pe care stomacul bun românesc n'o poate mistuí că i-se face rău, — văzînd că nu merge isprava după repedea lor dorinţă, — încep acum a propovăduì altă evangelie, sălbatecă, păgînă, diavolească!

Intr'adevăr în »Budapesti Hirlap« scrie un învăţat şi pătimaş Maghiar, un şir de articli sub numirea:

»Intrebări de viaţă!« »Ce trebue să făptuim mai repede?« — în cari, în al V-lea articol (22 Sept.) vorbind de folosul şcolilor poporale, ajunge la încheerea următoare:

„Ce priveşte şcolile poporale, e de trebuinţă, că, până cînd în locurile locuite de Şvabi, de Ruteni şi de Slovaci de cei cu simţăminte bune (înţelege de cei slabi de înger), şi anume mai ales în jurul oraşelor, să le sporim şcolile, — pe atunci *neamurilor nemaghiare cele cu simţăminte contrare nouă* (ungurilor), ***să nu le mai zidim şcoli deloc!*** *Să nu dăm noi pe banii nostri, şi trăgînd dela neamul nostru,* ***arma culturei (învăţăturei) în mâna lor!***

„In şcolile care sunt, să cerem cu tărie ştiinţa limbei maghiare, şi unde asta nu e mulţumitoare: *să închidem şcolile!* Că ni-or fi buni banii aceia pentru alte scopuri. Nu suntem atîta de bogaţi ca şi pe duşmanii nostri să-'i creştem pe banii nostri!“

Iaca cea mai nouă filosofie patriotică! Să tem acum că nici aşa nu-'i bine: că nici şcolile maghiarizate nu ne-or putea da pe tipsie idolului maghiarizării.

Apoi ştii vorba Românului: De ce te temi, nu scapi! Compatrioţii nostri însă de ce să tem, că adecă n'o să ne vadă maghiarizaţi, — nu vor scăpa! Dzeu nu le va ajuta! Că noi şi din şcolile lor ieşi-vom nu ce ei doresc, ci tot Români! Ba adesea mai buni Români ca din cele româneşti! Pentrucă dascălii lor, plini de ură pentru neamul nostru, îl hulesc înaintea fiilor nostri şi rănesc sufletele lor prin asta şi îi fac încă mai dîrji Români, decît ar fi ieşit din şcoala română în care nu auzeau nici o hulă la adesa nici unui neam!

Iar cît pentru aceea, că noi am creşte pe banii ungurilor, — respingem cu scîrbă vorba asta proastă! Mi-să pare că din potrivă, pe bani *nostri* cresc sute de străini, cari apoi dau cu copitele în noi! Uite cum: Dările ţării acesteia să adună dela 18 milioane

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de oameni, între cari 10 milioane de nemaghiari și 8 milioane de maghiari. Și aceste venite de stat, cît pentru ajutorarea culturei să folosesc pentru ajutorarea numai a culturei celor 8 milioane de Maghiari, și nimic și pentru a celor 10 mil. de nemaghiari! Și nemăghiarii, de voesc, trebue să-'și susțină pentru cultura lor alt rînd de altare, din alt rînd de bani proprii, peste cei vărsați în vistieria țării în scopuri culturale!

Care neam poate dar arunca celuialalt, dacă e vorba, că: tu crești din banii mei? Aud? Scurt și bine, că cele scrise de Réz Mihály sunt ideile unui suflet sălbatec, respingător, nevrednic de înălțimea timpilor cari îi trăim!..

UNELE—ALTELE

Dărnicia obștei

noastre românești pentru scopuri culturale ideale, s'a dovedit la Alba-Iulia destul de laudabilă. Scopul Societății de teatru fiind adunarea *fondului de bani* trecuincioși, lumea română a răspuns destul de frumos la Alba-Iulia chemării Societății, căci s'au adunat acì: taxe de membri *8000 cor.*, dela concert și teatru *1700 cor.*, laolaltă *9700 cor.* la cari adăugîndu-sa și darul deosebit al dlui Dr. Mihu de 10.000 cor. — fondul de teatru a cîștigat acì cu totul cor. 19.700 cor. — Destul de frumos.

*

Un an și 1000 coroane!..

Așa-i că nici nu vă mai pare grozavă cifra asta? Doar o auziți de atîtea ori în decursul fiecărui an, că ba redactorului român cutare, ba cutare, i-a croit tribunalul de colo, ba cel de colo, cîte un an robie și cîte o mie două coroane pedeapsă în bani, — încît s'a tocit acuși urechea bietului Român dela noi, de nici îl mai zgudue vestea despre o nouă osîndă de acest fel!.. Măcar că lucrul nu e așa de ușor cum a început a ni-să părea nouă... Cei cari am trecut prin aceste chinuri sufletești și trupești, știm ce înseamnă a sta la Seghedin ori Cluj două săptămîni, două luni, în urîta singurătate, văzînd zilnic și într'una naintea ta chipul dur al pandurului și îndurînd grobianitățile directorului ori inspectorului temniței, și trebuind să stai umilit naintea lor, tu căruia el abia ar fi vrednic a-ți sta în față!.. Dar mi-te un an întreg! Dar încă și mai mult!

Nici 1000 coroane nu e vorbă așa mică la o foaie românească dela noi, a cărei socoteli, și fără de pedepse, nu să închee nici cînd cu prisosuri, ci cam cu perderi, uneori cu mari perderi!..

Nouă dar, a căror inimă nu odată e zguduită la auzul numelui „procuror“ și „Curte cu juați“, cum să zguduiau pe vremuri copiii creștini la vorba: „Taci că vin Turcii!“ — nouă nu ne pare mică și ușoară pedeapsa ce s'a dat săptămîna trecută fraților nostri dela foaia *„Țara Noastră“* din Sibiiu! Redactorul acestei foi, dl *Demetriu Marcu* a stat în 23 Sept. în fața curții cu jurați din Cluj și a fost pisat de procurorul cu vecinicele sale fraze late și goale, pecetluit ca „vînzător de țară“ pentrucă a publicat în numita foaie doi articli, unul: „Gedeonii“ în care zbiciuie pe renegații nostri, și altul: „După zece ani“ — pentru cari i-s'a dictat *un an închisoare de stat și 1000 cor. în bani.* Că doar nu înzadar e redactor român în țara ungurească!...

*

Ignatie Papp...

Acest om cu suflet mic, care ne-a făcut de rîs neamul prin slugarnica sa închinare sărbării lui Kossuth la Arad, — o ia încă el de sus, de către pădure, față de obștea românească și față de osîndirile ce i-s'au adus din toate părțile locuite de Români! Stînd de taifas cu un gazetar ungur din Arad, săracul vlădic, care era vrednic cel mult de un popă într'un sat bătut de Dzeu prin Bihor (de unde e „scoborîtor“), — a zis că lui — „nu-i pasă nimic de atacurile foilor române“ nici de a obștei române peste tot. Știa, hicleanul, că vorba asta hăbăucă a lui să aude oblu 'n Pesta, și i-să scrie ca notă „bună“ în lista de purtare patriotică...

Un lucru însă rămîne adevărat: La sărbările din Arad nici naiba nu l'a crestat că e și el pe-acolo, însoțit de Roman Ciorogariu și asesorul Dr. Popovici, — și foile din Pesta nici notiță n'au luat de el c'a fost și el de față pe-acolo.

Pașul acestui vlădic nevrednic și speculant îl putem înțelege mai bine, dacă ținem samă de următoarele lucruri: Episcopii catolic și reformat, de cari să ține Aradul, invitați și ei la aceleași sărbări, *n'au mers.* Că știu că acele sărbări sunt totodată demonstrații contra Impăratului, care nu s'a avut bine cu Kossuth, și ei n'au vrut să vateme simțul Impăratului care trăește încă, și cu care au încă de lucru. Numai bietul popă mare valah din Arad n'a putut pricepe atîta treabă.

Ba nici însuși Francisc Kossuth n'a stat la toate sărbările: a mers la desvălirea monumentului și cu cel mai apropiat tren a plecat la Pesta, fără a lua parte la banchet și la celalalt tărăboiu, — tot din cruțare față de stăpînul său Domnitorul, cu care are încă de lucru ca ministru. Privirile lui Ignatie însă nu zboară așa de sus, el a fost fericit că a putut da brîncă cu vicișpanul și cu birău orașului, bătîndu-sa naintea lor pe burtă că el e „patriot“, ca aceștia să-l laude un pic acì pe la Pesta. Viena e prea departe pentru capul său. Așa departe el nu vede, nu poate pricepe!

Cu ce nebleznici bate Dzeu bisericile române, așezîndu-i chiar în scaunul de vlădici!...

Cît de temeinică și îndreptățită e cătrănirea sufletului în noi, o dovedește foaia renegaților „Ungaria“ lui Gergely dela Cluj, care scrie mai nou:

...„Și cînd îl vedem (pe Ignatie) de vorbă cu Kossuth, fără voe ne vine *să nu credem acelor gureși* cari au buciumat și alarmat obștea românească, *că Archiereii sunt gata a intra în luptă* cu statul pe tema catechizărilor!

„In participarea Archiereului român la sărbarea dela Arad, *noi vedem revenirea la gînduri mai sănătoase!“*

Și așa mai departe. Ei fac lucru mare din pasul lui Ignatie, cercînd să spulbere prin el ori-ce însămnătate a luptei archiereilor nostri contra pornirilor de cutropire asupra limbii române prin koșutiștii dela putere! Iacă cine să bucură de pasul lui Ignatie!

Din pildele altora.

Cum luptă Polonii și Cehii și Nemții din Austria pentru cultura lor națională.

S'a întîmplat de curînd că un scriitor austriac cu numele *Rosegger*, a făcut apel către Nemții din Austria, ca să deie fiecare după putință pentru înființarea unui fond din care să se ajutoreze și să se susțină școalele nemțești ale nemților icuiți printre Poloni. *In vre-o cîteva săptămîni s'au adunat peste 2 milioane coroane!*

Auzind Polonii despre înființarea acestui fond și despre suma adunată, numai decît au sunat și ei buciumul de alarmă s'au strîns și ei rîndurile, și, ca să arete că în lupta culturala nu să lasă nici ei mai pe jos, în cîteva săptămîni au strîns și ei, pentru ajutorarea școalelor polone de prin ținuturile nemțești, asemenea peste *2 milioane coroane*, punînd cu aceasta temelie unei noi fundațiuni, pe lîngă multele ce mai au, pentru spriginirea culturii lor și a neamului din care fac parte! Marea fondațiune să chiamă: fondul „Grunevald“.

Mai nou Cehii din *Praga*, în frunte cu primarul orașului, îngrijați de starea strîmtorată în care să află unele școli mai mari cehești, prin ținuturi nemțesti, au dat și ei chemare către neamul Ceh, să nu să nu să lase mai perjos în filfîirea steagului cultural național decît Polonii și Nemți, ci să dee și ei o pildă de jertfă la fel cu a acelora, vărsînd în fondurile societății „Matița“ (un fel de „Asociaciune“ a lor care îngrijește de școlile cehe de printre Nemți), o sumă la fel cu a Polonilor, pentru a avea de unde să se dee nouă ajutoare școlilor cehe icuite printre nemți! Alte 2 trecut 2 săptămîni și alte două milioane cor. au fost vărsate în fondurile „Matiței“, numai de orașul Praga! Ca să arete lumii că atunci cînd e vorbă de jertfa pentru cultura neamului, ei nu cunosc stare pe gînduri, ci, cînd li-se cere și cît li-se cere, atîta varsă! Că ei știu ce însemnează azi a-ți sprigini și susținea cultura (învățătura) națională! Ba făcînd primarul din Praga chemare și către Cehii de încolo din țară, cuvîntul și pilda dată de orașul din Praga, a aflat viu resunet la întreg poporul ceh, ș'acum curg banii potop...

Astfel lucrează Cehii și Polonii pentru școalele, pentru ființa lor! *Cu milioane!*

Noi? Noi săracii de noi nici cu *sute!* — și creițarii cari îi avem de prisos, ni-i dăm mai bine Jidanului, ori procatărilor; îi facem noi cumva mere-pere, dar pentru neam nu prea jertfim! Cînd e vorba să dăm cîtuși de puțin pentru așezămintele noastre, culturale, pentru *școalele* noastre ne pitulăm, ne facem că nu știm nimic că de ce folos ne sînt, ori ne văitam de sărăcie, tragem pălăria pe ochi și mergem nepăsători mai departe, spre — povîrniș...

Avem și noi școlile noastre, strîmtorate, sute de școli poporale, și, peste toate, *gimnaziul din Brad*, care ar trebui repede ajutat și întregit!

Nici cînd n'au fost școalele noastre în așa strîmtoare și nici cînd nu au simțit școalelor românești lipsa ca tocmai azi, în vremea legilor, ordonanțelor, și a poruncilor apponiane. La începutul noului an scolar s'a dovedit că gimnazile noastre sunt prea puține pentru a putea cuprinde pe toți studenți români, cari acum s'au înmulțit cu cei ce, nevoind a învăța religiunea ungurește, au părăsit gimnaziile calvine și au năvălit la cele românești.

Ce bine ar fi dacă am avea și gimnaziul din Brad, pe lîngă celelalte, întregit la 8 clase! — Am avea cu un razim, cu o mîngăiere mai mult în grelele zile de acum și de apoi...

Acum e vremea de-a ne strînge și noi rîndurile!

Acum să arătăm și noi că avem macar un dram de minte și de inimă ca Polonii, Cehii și Nemții austrieci!..

Adunarea gen. a „Asociațiunii“

va avea loc ăstan în Sibiiu la 11, 12 și 13 Octobre n. cu următorul program:

Luni, 11 Octombre n.: Primirea oaspeților. Seara de cunoștință la orele 7 și jum. în »Restaurantul Brote« (palatul archidiecesei).

Marți, 12 Octobre n.: La orele 8 și jum. serviciu divin în catedrală (str. Măcelarilor) și în biserica gr. cat. din Poarta-Turnului. La orele 10 și jum. a. m. ședința I. a »Asociațiunii« în sala festivă a

BCU Cluj / Central University Library Cluj

»Casei Naționale«. Conferența dlui Ioan Agârbicean.

La orele 1 și jum. p. m. banchet în sala dela »Unicum» (str. Poplăcii). După banchet vizitarea instituțiunilor culturale românești din Sibiiu: Catedrala, Muzeul »Asociațiunii». Școala de industrie, etc.

La orele 8 seara *Concertul* »Reuniunii române de muzică din Sibiiu«, în sala dela »Gesellschafthaus«.

Mercuri, 13 Octobre n.: La orele 10 a. m. *ședința II.* a »Asociațiunii« în sala festivă a »Casei Naționale«. La orele 4 p. m. ședința festivă a secțiunilor științifice literare: Conferența dlui Dr. V. Branisce »Despre Alexandru de Mocsonyi«. Impărțirea premiului »Andreiu Murășan».

La orel 8 seara *petrecere cu dans* aranjată de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu" în sala dela „Gesellschaftshaus.

Spre orientare anunțăm, că Joi seara, în în 14 Octombre să va reprezenta în teatrul orășenesc „Jertfa", dramă într'un act de dl Miclescu și „Șezătoarea" dlui Tib. Brediceanu.

Comitetul arangeator.

Din dietă.

Guvernului Wekerle, care murise încă astă-primăvară, abia acum în' toamnă în ședința dietei din 28 Sept. i-s'a făcut prohodul. A răsuflat încă până mai ieri alaltă-ieri, din mila Maestății sale, nu era dară mort de tot, cînd iată că în 28 a lunei curente veni nemiloasa soarte și ca să se plinească prorocille, îl stersă de pe fața pământului.

A avut îngropăciune frumoasă guvernul Wekerle.

Insași îngropăciunea a condus'o cu multă dibăcie președintele dietei: Iusth, avînd de cantori pe deputații: Hollo Lajos, Molnar Ienő, Mezőfi Vilmos, Nagy György și Teodor Mihali, cari toți care de care mai frumos, au cîntat pe cele 8 glasuri deodată, cele mai jalnice tropare ce numai să pot cînta la moartea unui guvern, ca și guvernul lui Wekerle.

Dzeu să-'l ierte!..

*

Despre ședința dietei din 28 Sept. dăm și noi următoarele:

Ședința să începe la 10 ore; președinte: Iusth. Deputații naționaliști afară de trei, toți sunt de față. Deputații naționaliști nainte de a se începe ședința, au avut o mică consfătuire în care s'au sfătuit asupra stărilor politice de azi și-au hotărît ce ținută să iee față de căderea guvernului. Ca să vorbească în numele naționalităților în ședința aceasta, care a fost conchemată numai ca să-'și dea guvernul Wekerle demisia, a fost însărcinat președintele clubului deputaților naționaliști: *Dr. Teodor Mihali.*

După nescai interpelări și schimb de vorbe goale între niște deputați, să scoală ministrul Wekerle și face cunoscută retragerea ministerului său. — Spune totodată, că cu ziua de astăzi și „coaliția" (tovărășia dintra partidul lui Kossuth cu alui Andrássy și a „poporalilor"), a încetat, și că M. Sa va chema la sine pe președintele partidului mai mare (adecă pe al Koșutiștilor).

Vorbește Hollo L. care zice între altele: Să se dea guvernarea celor mai mulți, sau să se formeze un cabinet din cei mai puțini, dar numai pentru a închide dieta și a face noi alegeri. Partidul koșutist e învoit la asta.

Vorbește apoi *Dr. Mihali.* D-sa spune cam următoarele:

Onorată dietă! Declar în numele partidului naționalișt, din care fac parte, că iau la cunoștință retragerea guvernului.

Nu voiu să vorbesc azi amănunțit despre lucrările guvernului retras, spun numai că în întreagă țara e uriașă nemulțumirea față de acest guvern. Guvernul acesta de 3 ani și jumătate de cînd să află în fruntea trebilor publiceale țării, a împins țara în strîmtori, din care azi nici un politician din Ungaria nu poate afla ieșirea potrivită.

Care este pricina că țara a ajuns în starea aceasta? (S'auzim!) Pricina a fost și este aceea, că guvernul coaliției n'a împlinit ce făgăduise: Votul universal. Noi, partidul naționalităților, totdeauna am cerut guvernului împlinirea acestei făgădueli și dacă guvernul nu și-a făcut datoria, poarte urmările și ispășească-'și păcatele acuma. (Aprobări în băncile naționaliștilor.) Noi am torăit mereu că singura cale pentru a eși din halul politic de acum, este aducerea cît mai grabnică a votului universal ca lege. (Asa-'i). Indrăznesc a spune că dieta de acum nu este adevărată arătare a voinței țării și prin urmare dietei acesteia îi lipsește puterea și putința de a apăra trebile țării astfel, după-cum cere starea lucrurilor de azi!...

A vorbit apoi Nagy György și dup'aceea iarăși Wekerle, spunînd între altele: In vremea din urmă foile din străinătate și mai ales cele din Austria lucrează împotriva limpezirei stărilor de azi, atacînd guvernul. Vina la aceasta nu sunt alții decît deputații croați și mai ales deputații naționalităților.

Teodor Mihali respinge vina nedreaptă a lui Wekerle, că deputații naționaliști ar ațița foile din străinătate. Chiar dimpotrivă, pricina luptei a fost purtarea atît de barbară a fostului guvern față de drepturile greu cîștigate ale naționalităților. Insă iarăși s'a adeverit vecinicul adevăr, că mai curînd cad guvernele, decît o națiune să-și plece grumazul înaintea volniciei acelora. Naționalitățile vor ști să-și zmulgă și să-și păstreze drepturile ce li-să cad, mai ales dacă să va forma o nouă dietă pe temelia votului universal și secret. (Vii aprobări la naționaliști).

Dieta ia la cunoștință abzicerea guvernului. Just anunță amînarea dietei pe 5 Octomvrie și închide ședința la orele 1 și un sfert.

Corespondență.

Dela marginile Românismului.

— Asociațiunea la Igriș! —

In 6/19 Septembre s'a ținut adunarea generală a despărțămîntului „Sân-Miclăușul-mare" al „Asociațiunei" în Igriș.

Părintele local, dl Virgil Negru, la sfîrșitul liturgiei a lămurit credincioșilor săi scopul Asociațiunei, invitîndu-i ca să ia parte la adunarea mare în școală.

Rînd pe rînd să adunau Igrișenii harnici, ca să asculte sfaturile „domnilor", dînd prin aceasta dovadă că frumoasele cuvinte auzite în casa lui Dzeu, au aflat răsunet în inimile lor. De pe fețele plugarilor Igrișeni puteai ceti cu ce dor și cu cîtă plăcere așteaptă să audă cuvîntul „domnilor", veniți și de prin alte sate la Igriș. Erau aicì dnii Dr. Nestor Oprean, Dr. Ioan Demian, Atanasiu Lipovan, Mircea Pipoș, Traian Stanciu, Ioan Albu din Sân-Miclăușul-mare, și Const. Băilă, din St. Petru. (Și mai puteau fi)!

Dr. Nestor Oprean (adv. în Sân-Miclăușul-mare), a deschis adunarea prin o vorbire plină de povețe folositoare.

Să cetește apoi socoata Despărțămîntului, pentru cercetarea căreia să alege o comisiune, care să lucreze până după prînz.

După prînz îți era mai mare dragul să vezi cu ce bucurie „divănesc" și cu cîtă sete sorbeau oamenii din popor învățăturile ieșite din gura „domnilor". Tineri și bătrîn, bărbați și femei multe, erau de față cînd a început dl Dr. Ioan Demian, adv. în Sân-Miclăușul-mare, disertațiunea dsale: *Păstrați portul românesc!* Acest bărbat cu inimă, venit abia de un an în mijlncul nostru, încredințat despre mulțimea relelor ce le aduce cu sine „lăpădarea frumosului nostru port" național românesc, mîndria strămoșilor nostri, — și împopoțonarea cu marefeturi, cu rîze străine, cumpărate pe bani scumpi dela străini", — prin vorbe bune simțite arată, că numai atunci vom fi Români adevărați, cinstiți și de alții, cînd vom ști prețui aceea-ce avem bun și frumos! Face chemare călduroasă îndemnînd pe îgrișeni a se reîntoarce la „adevăratul port românesc", neschimbat!

A doua disertație despre „Imbrățișarea meserilor și a negoțului" o ține tinerul abs. de școale comerciale Traian Stanciu, din Sân-Miclăușul-mare. Arătînd trebuința atît de arzătoare de a avea și noi măstrii și negustori români, ca astfel „partea cea mai mare din roadele plugăriei țăranilor nostri, să nu treacă în pungi străine, ci să sporească averea națională a Românilor", — îndeamnă pe părinții români, atît țărani cît și „domni", să crească din fîii cei mai isteți și harnici, meseriași și *negustori* români, oameni liberi, atîrnători numai de hărnica lor și de Dzeu.

După aceste disertațiuni, dl Dr. Nestor Oprean, recomandă Igrișenilor să pună la inimă cele auzite.

Cei de față au dat dovadă despre dreapta înțelegere a adevărurilor ce au auzit, înscriindu-se ca membrii ai „Asociațiunei", 6 9 de inși, cu cîte 2 cor. cu 4, cu 10 — adunîndu-se dela toți 188 cor. ca taxe de membri.

După asta, la propunerea dlui Dr. N. Oprean, să înființeză în Igriș o agentură a despărțămîntului, alegîndu-se ca președinte dl părinte Virgil Negru, cassar bibliotocar învățătorii din loc, — în scopul întocmirei unei *bibliateci* a agenturei și a punerii la cale a altor lucruri folositoare.

Mulțumit de buna reușită a adunării, dl dir. desp. închide adunarea și laudă Igrișul înfloritor. — Comunele vecine să-'i urmeze pilda.

Seara corul local condus de dl înv. George Farca, ca să facă și mai mare bucuria atît a Igrișenilor, cît și a oaspeților, ne-a desfătat cu mai multe cîntece, executate destul de bine, și mai apoi cu o piesă teatrală, după care a urmat dansul, — bucuria tinerilor — ce a ținut până în zori de zi. *I. S.*

Dragii nostri Sași!

— Din pildele lor. —

Nu numai din pășirea pitarilor Sași față de pitarul român, avem noi de învățat mult, ci și din a altor Sași de frunte de aici. Iaca o pildă:

Din orașul T. s'a mutat o familie română la Orăștie. Capul familiei căuta să cumpere o casă. Intrebînd la un mijlocitor de atari vinderi, acela i-a spus, că casa din str. Tămășesei a dlui Dr. Marcovinovici, medic, e de vînzare. Va vorbi cu el. Și mijlocitorul i-a spus proprietarului că i-a găsit cumpărător.

— Cine e?

— E. B., un Român din Turda, mutat aici cu familia.

— *La Român nu-'mi vînd casa mea!* — a fost răspunsul hotărît al dlui Dr. Marcovinovici.

E departe de noi să ocărîm pe dl Dr. Marcovinovici pentru această declarație a sa. Nu. Din potrivă. Vedem în dsa pe Sasul cel mare, pe naționalistul sas departe mergător cu gîndul, pe politicianul sas adînc, care ar dorì ca nici o palmă de pămînt să n'o îngădue altui neam, ci, dacă poate, o face *să rămînă tot în mână de neamul lui!* Românului nu i-ar da o palmă de loc, ori o para chioară! Doar de primit de-ar primì dela el cumva...

Ne ridicăm pălăria cu cinste naintea acestui naționalist și politic sas, — și îl scoatem la iveală ca o pildă luminoasă de mare politică națională în binele neamului său!

Dar noi Românii, cari suntem așa de mulți în acest loc și tot jurul e al nostru, — învățăm noi oare ceva din strașnica purtare a acestor concetățeni față de noi? Sau noi suntem numai pentru aceea aruncați de soarte aici, ca noi să dăm tot ce avem altora, — ca în schimb ei să ne arate mulțamul cum ni-'l arătară, răpindu-ne postûl de frunte dela oraș, prigonindu-ne meseriașii, și nici loc de casă ne-vrînd să dee unui Român?

Invață Române, a fi și tu față de ei așa cum sunt ei față de tine. Cum îți închină, așa să le închini!

O descoperire interesantă.

Onorată Redacţiune!

Cu o mulţumire sufletească, ce răsuflă din şirele publicate în Nr. 39 al „Libertăţii“, părintele Frenţiu, protopopul unit din Orăştie, face marea descoperire, că a aflat doi preoţi gr.-orientali, cari sunt vrednici de a fi suspendaţi (scoşi din slujbă), iar Conzistorului din Sibiiu reproşul, că încă nu i-a alungat. Şi aceasta o face pe cînd să apără de o învinuire, care de fapt nu i-s'a adus.

Unul din cei doi preoţi, căzuţi pe mâna părintelui Frenţiu, e şi subsemnatul.

Pentru-ca să-i spulber bucuria acestei descoperiri, şi pentru a dumerî pe cei-ce mă cunosc, asupra ţinutei mele de preot românesc, şi în interesul adevărului, vă rog dle redactor a publica următoarea desminţire:

Declar, că eu *nu am dat nici un fel de declaraţie, nici unui elev al gimnaziului din Orăştie sau de altundeva,* — ca să înveţe religia la reformaţi ori la papistaşi!

„Declaraţia“, de care vorbeşte părintele Frenţiu, e pur şi simplu *falză.* Numai cu o săptămînă înainte de a cetî cele descoperite de părintele Frenţiu, am aflat şi eu despre fiinţa unei astfel de declaraţii, date în numele meu. Indată am mers la directorul gimnaziului şi între martori l'am rugat să-'mi arate, cel puţin, acea declaraţie, pe care figurează numele meu şi pe care *eu nu am dat-o!* Sub cuvînt că nu o are la 'ndemînă, directorul m'a amînat cu o săptămînă.

Azi în 29 Sept., cînd scriu aceste şire, am cerut-o de nou, şi nu mi-s'a dat, ba nici nu mi-s'a arătat, sub cuvînt că duce lucrul întîi naintea conferenţei, apoi mi-să dă răspunsul.

Declaraţia aceasta *falză,* prin care în numele meu i-să dă învoirea elevului Romul *Rusu,* de a învăţa religia la reformaţi sau catolici, — nu ştiu sigur, — e făcută în cancelaria notarului Farkas, la rugarea tatălui elevului amintit, care e primar în Pişchinţi, şi e prietin bine văzut al tuturor slujbaşilor dela administraţie, al căror credincioasă slugă este. Din partea lui, primarul acesta ar fi în stare, dacă ar fi de lipsă, să-'şi dea învoirea, ca fiiul-său să înveţe religia şi la Jidani, atît de puţin simţitor e în treburi de religie şi naţionalitate! Un primar, cum de regulă să fac toţi cei spriginiţi de administraţia acestei patrii...

De altfel satisfecţia o voiu cere şi pe cale judecătorească, faţă de primarul Rusu şi ceialalţi cari şi-au pus mâna la falsificarea numelui meu, punîndu-să şi martori mincinoşi pe hîrtie!

Primiţi înainte, dle redactor, mulţumita mea pentru publicarea acestei desminţiri.

Cu o cale rog pe toate ziarele româneşti, cari ar fi luat notiţă despre cele scrise de părintele Frenţiu, să binevoiască a lua notiţă şi despre această desminţire a mea.

Pişchinţi, 29 Sept. 1909.

Octavian Bude,
preot gr.-or. în Pişchinţi.

*

Descoperirea de faţă ridică vălul de pe o minunntă faptă patriotică, trage tolul de pe sufletul scăpătat al omului pe care noi îl credeam Român, primarul Russu din Pişchinţi, — dar mai ales de pe toată compania umblătoare cu documente *falze,* numai pentru a pune mâna pe un suflet românesc nevinovat, care e sufletul copilului lui Russu, — care, de l'o lumina Dzeu odată, are să blasteme pe tatăl-său, care i-a făcut sufletul marfă vînzătoare, şi încă cu ţidulă mincinoasă!..

Cunoaştem întreagă pişicheria petrecută în jurul acestui fapt, — nu o descriem însă azi, ci lăsăm să o facem în fiiul descrierii procesului criminal ce să va face de dl preot Bude celor vinovaţi.

Pentru azi mai descoperim numai atîta, că *directorul gimnaziului reformat din loc, Francisc Şimon, a declarat preotului Bude, că dsa a ştiut că declaraţia e falză!* Şi totuşi pe temeiul aceleia a primit pe elev, — ca cîştig, vezi dta, pentru religia reformată, care, deşi prin minciună, dar, uite, — punemâna pe un suflet valah!..

Cît de mult să potriveşte asta cu spiritul evangeliei, în a cărei nume lucrează şi biserica reformată, susţinătoarea acestui gimnaziu!

Ceialalţi preoţi vizaţi de dl Dr. Frenţiu, — sunt datori să dee şi ei lămuririle lor!

Dela Vinţ.

— Corespondenţă. —

Cu prilegiul dărei de samă a domnului deputat *Dr. Iuliu Maniu* a fost însărcinat părintele Nicolae Maniu, ca preşedintele adunării, să facă şi să împlinească toate cele de lipsă pentru a să putea ţinea darea de samă din 12 Septemvrie 1909.

Preşedintele făcînd o rugare, cu programul vorbitorilor, către pretură, ca pretura să iee la ştire ţinerea dării de samă a deputatului, a rugat pe alegătorii din Vinţ a subscrie şi ei cererea, şi au subscris'o. A rugat şi pe badea Ioan Cărăban şi pe feciorul lui, Gusti, s'o subscrie şi ei, precum s'au fost declarat aceşti domni în preţuita foaie „Libertatea“ Nr. 4 din 1909, că sunt „Români“ şi Români vreau să moară! Cînd colo aceşti mari Români au tăgăduit subscrierea!

In ziua dării de samă a domnului deputat, preşedintele deschizînd adunarea a ales o comisie (deputaţiune) de 10 membri, să meargă după domnul deputat spre a-'l poftî la locul adunării. Preşedintele a dat cinstea asta şi la ţăranul badea Cărăban Ioan din Vinţ, dar el cînd şi-a auzit numele, a gălbenit de frică şi a fugit acasă, *şi n'a vrut să meargă* să dee faţă cu deputatul nostru, căci îi era teamă că-'şi strică legămîntul cu „domnii“ dela Vinţ.

Cît de tare să scufundă în noroiu anumiţii oameni cu suflete slabe! Să-'i fie teamă a merge în deputaţiune cu domni români, după deputatul său român!

*

Nu adaugem din partea noastră nimic la acest fapt. El e prea grăitor decît ca să nu vădească marea rătăcire a unor fraţi dela Vinţi.

Dzeu să-'i ierte, dar să nu ierte sfătuitorilor lor, nădrăgarilor celor cu suflete negre, cari avînd legături cu aceşti oameni simpli din Vinţ, care până mai ieri erau în tabăra bunilor naţionalişti, — au înrîurit aşa de mizerabil asupra sufletelor lor, făcîndu-'i azi să fie triste uscături naţionale!

Pentru Românii din Recaş.

Isteţimea unui advocat ungur de a-'şi face parale de pe poporul român din Recaş. —

Care e adevărul în ce făgăduieşte poporului acel advocat?

— Să şi-o însemneze şi Românii de pe aiurea! —

Intre Românii din Recaş (comitatul Timişului) e ferbere mare. Bieţii oameni, înfrînţi de greul dărilor, s'au înflăcărat de bucurie pentru advocatul *Dr. Zimányi Endre* din Recaş, (după nume s'ar părea trecut prin botezul de cinci piţule, iar după zvonul iscat în jurul lui, şi mai vîrtos), care le-a pus oamenilor în vedere, că el face, ca acum, la rectificarea (îndreptarea) datelor din catastru, care să se facă pe temeiul legii nouă din 1909 *să scadă oamenilor dările de pamînt* în chip simţit, cu a 4-a ori a 5-a parte! Bucuria poporului! Şi fug acum cu sutele la acest Christ vindecător de greutatea dărilor! Şi nu ştiu săracii, ce lucru fără rost fac, cum să pregătesc a-'şi arunca bănuţii în vînt, atunci cînd şi i-ar putea ţinea în şerparele lor lipsite!

Cei porniţi pe drumul ce duce la casa isteţului domn Zimányi, asculte ce le spune mai jos dl advocat român *Dr. Lucian Georgevici,* din Recaş, care ne trimite spre publicare următoarele:

Recaş, la 23 Sept. 1909.

Venindu-'mi la cunoştinţă, că advocatul Dr. Zimányi Endre din Recaş, umblă din sat în sat ca să amăgească poporul nostru uşor crezător, rog a publica în preţuita Dvoastră foaie următoarele:

Intrebat fiind de mai mulţi ţărani din cerc că advocatul din T. Recaş Dr. Zimányi Endre, fi-va de fapt în stare să mijlocească la comisia de catastru, micirea venitului catastral aşa, ca prin micirea venitului de catastru, care slujeşte de temeiu la aruncarea dării de pămînt, *să se micească prin asta şi darea după pămînt?,* — după-ce mi-a sosit la mână o plenipotenţă şi „Convenţia de onorar“ (învoiala de plată) a numitului advocat, din o comună, privitor la aceasta afacere mă simt îndemnat a aduce la cunoştinţă ţăranilor nostri, şi îndeosebi ai celor din cercul Recaşului, următoarele:

Numitul advocat, după plenipotenţa şi obligaţia de plată, să leagă, că proprietarilor de pămînt să le mijlocească micirea venitului curat catastral, prin întrevenirea sa, şi fiind venitul curat baza aruncului dării de pămînt, prin scăderea venitului catastral, scade şi darea peste tot, — pentru care trudă cere ca plată: deosebirea dării întregi a anului întîi (adecă darea directă de pămînt, aruncul general de venit, şi toate celelalte aruncuri) cari laolaltc fac *zeci de mii coroane* într'un cerc!

Dacă scăriţarea venitului curat de catastru nu să va împlini la întrevenirea lui, atunci nu cere nimic dela proprietarii respectivi.

Nainte de a răspunde la apucătura aceasta, trebue să ştim ce spune legea din anul 1909, despre rectificarea catastrului şi punerea în clase din nou a pămînturilor, apoi şi despre procentele cari sunt luate ca temeiu la aruncul dării de pămînt?

Această lege prescrie în mod obligător rectificarea catastrului *în ţara întreagă,* ori voeşte cineva aceasta, ori nu!

Va să zică: *din oficiu să va rectifica catastrul,* în chipul următor:

Dacă vre-un ţăran are de tot 20 jugăre de pămînt, dintre cari la clasificarea veche din anul 1875, a avut pămînt arător 14 jugăre, livadă 4 jugăre, şi păşune 2 jugăre, şi după acestea până acuma *aşa* a şi plătit darea, — deşi doar de 20 de ani pămîntul lui în ramurile culturei s'au schimbat aşa, ca toată livada o arat'o, ba şi din păşune a rupt 1 jugăr, — atunci el, pe temeiul rectificării catastrului nou, va avea 19 jugăre arător şi 1 jugăr păşune! — Ştiut este, că după pămîntul arător le mai mare „venitul-curat“ şi aşa *mai multă darea,* decît după livad ori păşune. Ţăranul acesta a avea dară să plătească mai mult dare ca până acum!

De fapt însă lucrul va fi întors, deoare-ce ştiut este, că proprietarii mari, cei ca mii şi zeci de mii de jugăre de pămînt, la clasificarea din 1875 au clasificat mii şi mii de jugăre cu păduri, livezi, păşune şi pămînturi neroditoare, după cari ori nu s'a luat venit curat, ori numai de tot puţin, şi aşa după acestea nici nu au plătit de fel, ori de tot puţină dare! Fiind acele livezi, păşune ori pămînturi neroditoare, ba şi părţi din păduri, de ani de zile prefăcute în pămînturi arătoare, toate acestea acum, la rectificarea catastrului, *se vor lua din oficiu, ca pămînturi arătoare*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamente de probă!

„Libertatea“ de acum până la Anul nou, cu numai 1 coroană!

Iubite cetitor! Precum vă puteți încredința săptămînă de săptămînă, noi punem cea mai mare grije pe aceea, ca abonații acestor foi să fie deplin mulțumiți de ele totdeauna.

Prin ***„Libertatea“*** aducem la cunoștința poporului nostru tot ce să întîmplă în țară, bine ori rău, la noi și la alte popoare; ce plănuește guvernul țării în ocîrmuirea politicei; ce fac conducătorii nostri pentru a apăra poporul de urmările unei politice dujmane, — și povățuim cetitorii, că pe ce căi e bine să meargă ca să păstreze *onoarea națională!*

Prin ***„Foaia Interesantă“*** voim să îmbogățim cunoștințele cetitorilor nostri spicuind prin *paginile alese ale istoriei moșilor și strămoșilor nostri,* le aducem chipuri desfătătoare ochilor, nuvele, poezii, poezii poporale și glume, ca petrecere plăcută!

Iar prin ***„Tovărășia“*** arătăm căile de înaintare în bunăstare materială; pilde din lucrarea altor neamuri în calea asta, și că ce să facem de acì nainte pentru binele material al poporului nostru?

Acei abonați ai nostri, cari prețuesc cu dreptate străduințele noastre: dați-ne sămn despre aceste drepte prețuiri prin aceea, că — ***ne adunați cît mai mulți abonați de probă la aceste foi, de acum până la sfîrșitul anului!*** Administrația foilor aduce, pentru folosul poporului, jertfa de a da pe cele 3 luni din urmă a anului, foile acestea, ***pentru numai 1 cor.,*** *ca abonament de probă, ori-cui!*

Rugăm adunați-ne cît de mulți abonați de aceștia de probă! Trimiteți banii lor cu mandatele postale alăturate, cu care puteți trimite și bani pentru »Calendarul Național« pe anul 1910.

Nu uita, frate cetitor, că: *azi acel Român face mai bun lucru pentru neam,* ***care răspîndește cît mai tare foile naționale alese, în mijlocul poporului!*** Să nu mai fie Român care să n'aibă la casa lui o foaie națională! Asta o cere cu tărie greul zilelor ce trăim! Arătați-vă fiecare a fi cîte un înțelept luptător: răspîndind cît mai tare foile în popor!

Pe aceste din urmă 3 luni (Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie, călindar vechiu), dăm dară ori-cui foile noastre pentru **numai 1 coroană,** ca abonament de probă!

---

toare și să vor clasifica conform pămînturilor învecinate ale țăranilor, în acea clasă, în care e împărțit și pămîntul acestora!

Clasificarea de nou a pămîntului a unei întregi comune însă, pe baza paragrafului al 3-lea tot din legea numită, din oficiu la nici un caz nu să va face, ci numai la cererea comitatului ori a direcțiunii financiare, a reprezentanței comunale, sau a alor cel puțin 20 de proprietari din comuna respectivă, supuși dării de pămînt, cari propuneri au să se trimită ministrului de finanțe din partea direcțiunii financiare până la finea lunei Decembre 1909, iar din partea celoralalte oficii ori a proprietarilor, în 3 luni dela întrarea în vigoare a acestei legi, adecă aveau să fie trimise până la 1 Iulie 1909.

Prin urmare împărțirea din nou în clase (I—VIII) a pămînturilor țărănești în o comună înteeagă, numai acolo să va face, unde aceasta la tîmp s'a cerut din partea celor chemați.

In fine pe baza paragrafilor 29, 30 și 31 din legea pomenită, procentul după venitul curat de catastru, din toată țara, începînd cu nul 1913 s'a stabilit în 20%, (20 la sută, sau: din tot zlotul de venit-curat, 20 cruceri dare), până cînd azi e 25½%, așa însă, că dacă venitul curat catastral în întreaga țară, începînd din anul 1913 încolo, va întrece suma de 370 milioane coroane, atunci procentul de 20 să se poată *micì* și dela 20 la 19% etc. după creșterea ce va fi urmat.

Precum să vede din rînduiala legii, venitul curat al catastrului în țara întreagă să va mări prin rectificarea catastrului, ceea-ce să face *din oficiu,* și sporul va venì prin aceea, că locurile oarecîndva mai puțin roditoare să vor lua acum ca roditoare bune, d. e. dacă din pădure ori din livadă s'a făcut prin vremi pămînt arător ori vii, precum mult s'a și făcut, iar de altă parte prin aceea, că trecerea pămîntului, să face după noua lege, numai din o clasă mai mare în una mai mică (d. e. din VI. în a IV.) adecă din una mai rea în alta mai bună, și nici cînd întors. Drept aceea, ca răspuns acelor ce m'au întrebat în pricina cu numitul advocat Dr. Zimányi Endre, și ori-cărui nepricepător al lucrului, îi răspund:

Numitul advocat *nu poate face nici un ajutor nimănui,* că și fără vre-o întrevenire a lui, *să va scăriță venitul curat la proprietarii mici* și prin urmare să va scădea și darea de pămînt directă, ca și cele laterale după ea, prin aceea, că venitul-curat va fi aruncat și pe păduri și pe pășunea cari au fost făcute pămînturi arătoare. Prin asta mărindu-să venitul-curat catastral peste tot socotit, darea de pămînt avînd a da numai o sumă hotărîtă nainte, să va scărița de sine dela 25½% la 20%, ba și mai jos!

Nu-i alta la mijloc dară, în întreprinderea acestui advocat, decît o simplă *tragere pe sfoară* a *țărănimii noastre,* de a-i plătì lui un honorar gras (plată bună) fără ca *el* să fi ajuns ori-ce rezultat în cauză, căci *rezultatul vine și așa dela sine,* fără întrevenirea lui, ba nici prin mijlocirea fostului seu scriitor, acum membru în comisiunea catastrală, care tot așa nu poate ajuta nimic, căci în comisiune sunt și 2 bărbați de încredere din fiecare comună, cari potrivit adevărului, vor arăta toate treburile aievea comisiunii comitatense de 12.

Dr. Lucian Georgevici, advocat.

NOUTĂȚI

Gimnaziul din Brad, e nădejde că va face cei dintîi pași pentru o înălțare a sa din starea modestă în care l'au ajuns aceste vremuri, în cari atît de bine ne-ar fi prins să-'l fi avut adăpostit în case mai încăpătoare și întregit și cu clasele de sus! Că mare e numărul tinerilor români, cari, izgoniți dela gimnaziile calvine din Orăștie, Aiud, Baia-mare, pentru-că nu vreau să învețe și reilgia pe ungurie, nu mai știu încotro s'o iee pe la școli, cari să nu le ceară și această umilire sufletească. Și școlile române din Brașov, Blaj, Năsăud, nu-i mai puteau primì, ne-mai avînd loc pentru atîța. Ca nici-cînd acum s'a auzit mai dureros oftatul sufletelor române: „Ce bine ne-ar prinde să fie și gimnaziul din Brad întreg și mai încăpător!“

Reprezentanța acestui gimnaziu a ținut în 15 Sept. ședință, la care a luat parte și dl asesor consistorial Nicolau Ivan din Sibiiu, ca trimisul consistorului, și în acea ședință, condusă cu tact și cu multă inimă caldă de dl asesor Ivan, reprezentanța a hotărît, ca, nainte de toate, să se îngrijască a avea un loc mai potrivit pentru zidirea gimnaziului, — zidirea lui de azi fiind în loc nepotrivit, în stradă zgomotoasă și avînd loc puțin. S'a hotărît a să cumpăra dela banca „Crișana“ o minunată grădină de 4 jugăre, pe care banca o dă gimnazului pe un preț tare moderat, aducînd și prin asta o jertfă nobilă și care va coperì pe conducătorii idealiști ai acestei bănci, de laudă înaintea următorilor!

Prin asta treaba pășirii înainte a gimnaziului din Brad, e luată în mână de consistorul din Sibiiu însuși, — și e nădejde ca încă în decursul iernii să se publice concurs de planuri, iar la primăvară să va putea începe zidirea noului edificiu, mare, încăpător, — pe care avîndu-'l, să se poată face și sforțările nobile pentru deschiderea claselor de sus ale acestui prețios așezămînt de cultură a poporului nostru. Jertfele ce ni-să vor cere, da-le-vom bucuros cu toții, numai să vedem împlinită această arzătoare trebuință a noastră.

*

Chipul de om din piatră de pe vremea Romanilor, pe care l'a găsit Ioan Benea din Brad, în locul zis „Răbăreasă“ (nu Găunoasa) să află *la gimnaziul nostru din Brad.* Și spun că s'ar mai afla acolo un chip de om cu cunună peste cap, apoi un cal, pe care au de gînd să le desgroape în zilele acestea. Deci nu e adevărat că chipul, de care am pomenit și noi, ar fi din Găunoasa ori că aflătorul l'ar fi dat la muzeul din Deva. E în muzeul gimnaziului din Brad.

*

Expoziție de copii în Orlat. Fruntașii comunei Orlat, au primit cu însuflețire apelul comitetului central al Reuniunii agricole sibiiene, în scopul aranjării expoziției a 4-a de copii. S'a stabilit ca termin al ținerii expoziției 27 Octomvrie n. (sărbătoarea Cuvioasei Paraschiva).

Incît pentru vîrsta copiilor de admis și pentru premiile de împărțit, s'au primit datele din programul expoziției a 3-a, ce s'a ținut în 1908 în Poiana.

Comuna politică Orlat a votat o sumă de 50., comuna bisericească gr.-cath. Orlat 20 cor., iar institutul „Brădetul“ cor. 30, în total 100 cor., drept contribuire la premiile de împărțit.

Juriul expoziției (comitetul care judecă asupra copiilor de premiat), îl formează comitetul central, toți medicii români din comitat, apoi administratorul protopresbiteral dl Dr. I. Lupaș și dna; dnul Dr. Petra, adv. și dna (Săliște); dl Nic. Togan, protop. și dna; dnii I. Manta și Dionisie Aron, preoți în Gurarîului; dl I. Hanzu, par. în Cacova; dl Valer Popovici, par. în Sibiel; dl A. Flucuș, par. în Săcel; dl I. Popa, par. în Cristian; dl I. Ghișoiu, par. dl I. Giurgiu, dir. școl. dl Lud. Pesamosca, dl I. Muntean, primar dl I. Stoița, eptr. și dl I. Iliu, notar toți din Orlat, cari împreună cu medicul Dr. G. Prunaș, formează comitetul aranjator local.

*

Limba maghiară și tribunalul din Praga. Din Austria sosește știrea, că președintele tribunalului din Praga, (Bohemia) Dr. Schramek a dat poruncă tuturor judecătoriilor aparținătoare acestui tribunal, ca în scrisorile ce vor schimba pe viitor cu judecătoriile ungurești, judecătoriile austriece *numai limba nemțească s'o folosească.* Până acum era adecă obiceiul că pe lîngă cea nemțească să întrebuința și limba maghiară.

Judecătorii nostri înjură năcăjiți rău această schimbare, căci ce-or face eipe viitor în fața hîrtiilor austriece (și cu aceste, au mult de lucru) dacă nu știu nemțește? Unde-i apoi năcazul compatrioților nostri pentru nebăgarea în samă a limbei maghiare!..

*

Episcop bătut cu pietri. Din Roma să scrie: Episcopul *Boggioni* care își are reședința sa în orașul Adria (Italia) a voit să se mute zilele acestea cu archivul său cu tot în orașul Rovigo. Locuitorilor orașului Adria nu le-a venit la socoteală că îi părăsește episcopul, și au cercat în tot chipul ca să-i împedece plecarea. După-ce au văzut că cu buna nu pot reținea pe sfinția sa, au cercat cu puterea. Pe cînd să plece episcopul cu trăsura la tren, întreg orașul s'a adunat naintea reședinței și archivul n'au lăsat să-'l ducă, ear dacă a plecat episcopul, apoi cu toții s'au luat

BCU Cluj / Central University Library Cluj

după el și cu petri, fluerături și zbierături l'au petrecut până la gară. Două petri l'au lovit în cap, apoi și în alte locuri a suferit lovituri. La stație, să zice, că de nu intrevenea gendarmeria și miliția, îl omorau de viu de necaz că merge dela ei!

*

Societatea de lectură a studenților din cl. VII. și VIII. dela gimn. din *Blaj* s'a constituit pe anul școlar 1909/10 în ședința ținută în 18 Sept. c. sub conducerea dlui prof. Dr. I. Rațiu, în modul următor: Președinte: T. Cernău, cl. VIII. Notar: Emil Chețian, cl. VII. Secretar: R. Moldovan, cl. VII. Bibliotecar: V. Cerghizan, cl. VIII. Cassar: A. Demian, cl. VII. Vice-bibliotecar: S. Smigelschi, cl. VII. Controlor: A. Ramenți, cl. VIII. Membrii în comisiunea critizătoare: din cl. VIII. următorii: Gregoriu Biji, Septimiu Câmpean, Oltean Alexandru; din cl. VII: Ioan Modrigan, Ariton Pescar și Ioan Pop.

*

Petreceri.

— Petrecere cu dans arangiază „Reuniunea femeilor române din Sibiiu", în 13 Octomvrie st. n. 1909 în sala cea mare a casei societății (Gesellschaftshaus). Venitul e destinat pentru școala industrială română din Sibiiu.

— Meseriașii Romîni din Turda învită la petrecerea de cules de vii ce să va arangia Duminecă în 17 Octomvrie n. în sală cea mare dela „Hotelul Elisabeta" din Turda. Venitul curat este destinat pentru ajutorarea ucenicilor români de meseriași din Turda.

*

„Reuniunea de cîntări din Ocna-de-fer (Vaskő)" a arangeat Serbările sfințirei steagului-său Duminecă la 26 Septembre 1909 st. n. cu binevoitorul concurs al Reuniunilor de cîntăridin Reciița-mont., din Reciița-română, din Bocșa-montană, din Ducnecea, și a corurilor din Vasiova și din Bocșa-română.

Au fost sărbări frumoase și însuflețite!

*

Cununie. Dl med. Dr. Aurel Tincu din Orăștie, și-a sărbat cununia cu d-na Thesa Maria, fiica apotecarului Anton Heldmann din München în 24 Sept. 1909.

D-șoara Rozica Suciu și Elie Magda, teol. abs., anunță sărbarea religioasă a cununiei lor, ce să va celebra Duminecă în 3 Octomvrie n. în biserica gr.-cath. din Spring.

*

Apel!

Comuna bis. gr.-or. Tăuț a fost silită a începe zidirea unei biserici nouă. Ne-avînd însă avere, în scopul acesta a făcut în mai multe rînduri arînc pe popor. Fiind însă comuna foarte mică și din seamă afară săracă, și aflîndu-ne și în un an rău, fără ajutorul obștei ne este peste putință a o termina, și-a o înzestra cu cele de lipsă.

Apelez deci și pe această cale către toți aceia, fie din apropiere sau depărtare, — cari au dragoste în inimile lor față de altarele Domnului, și îi rog ca să binevoiască a ne da mâna de ajutor în scopul de sus, prin trimiterea de sume bănești, sau de fețnice, candele, candelabre, prapori, cărți bis. ș. a.

In nădejdea că apelul meu va afla răsunetul dorit în inimile române, semnez.

Tăuț (Totfalud u. p. Metesd), la 24 August 1909.

In numele parochiei rom. gr.-or.

Dionisie Popovici, preot.

POSTA REDACȚIEI

Dlui *D. P.* în *Bl.* Acel post de scritor e ocupat deja.

Dsale *Vas. O.* în *C.* Povești primim numai scurte, care încap ușor în 2—3 coloane a Foii Int. Cu urmări din număr în număr, nu ne place. Ca să publicam fără schimbări, o poate cere un scritor probat, dar nu un băiat ce acum să deprinde. Trimite totuși povestea și ți-om spune părerea asupra ei. — Asupra înmanuatorului rău, ce ia din foi, fă arătare la posta de acolo, că aceea va cere samă notarului ori primarului și va face ordine.

Dsale *Jos. Todescu* în *Elvod City.* (America). Versul nu-'l putem publica, fiind cu prea multe greșeli de formă, un vers lung, unu scut, și ritmul (legănatul vorbelor) neregulat. Banii de abonament s'au primit.

Ds. *Tr. I. S.* în *Tărtăria.* Trimite 45 fil. și îți vine cartea despre „Poliția de cîmp". Fără bani nu ne facem val.

I. N. în *Nevr.* Foile ți-s'au trimis de nou. Noi nu ți-le-am oprit, fiind plătit anul întreg. — „Anarchiștii" ce bîntue pe acolo, nu putem ști nici noi ce bodigănii sunt. Ci fiindcă spui că să văd mulți în Lugoș, fă întrebare la „Drapelul", poate îți pot spune confrații dela acea foaie, că ce-'s acelea.

Ds. *I. S.* Mulțumite publice fără taxă nu publicăm.

A ieșit de sub tipar

„Calendarul Național" pe 1910!

Întocmit de redacția foilor noastre. E și mai frumos ca anul trecut!

In fruntea Calendarului e: Monumentul ridicat la Șibot (lîngă Orăștie) vitejiei românești de pe Cîmpul-Pânii, și descrierea acelei lupte mari alui Paul Chinezu, care cu Românii săi bănățeni a scos din gura morții pe Săcuii, Ungurii și Sașii înfrînți de Turci, — și a potopit aci 30.000 de Turci. Ungurii o scriu ca o vitejie ungurească. Calendarul Național pe 1910, dovedește că ea a fost o strălucită *biruință a Românilor* asupra Păgînilor!

— Urmează 12 chipuri negrăit de drăgălașe, înfățișînd pe înaltele persoane dela Curtea română: Princesa Maria, cu cele 2 fiice ale sale și cu cei doi Prinți: Carol și Nicolae în costume naționale ele ca drăgălașe țărăncuțe, ei ca minunați ciobănei romînii.. Atît sunt de frumoase că nu să pot descrie, ci trebuesc văzute! — Vin apoi:

— *Minunile firii pe fundul mărilor:* 5 chipuri de caracude (animale foarte ciudate, cu sute de brațe!)

— Chip de *zidiri uriașe* în New-York!

— Tren de munte, cu roate cu dinți.

— Miri sacsoni, în ciudatele lor haine de nuntă.

— O minune americană: *Stîncă ce să tot mișcă,* aninată pe coasta unui colț de peatră, și nu cade! Foarte interesantă!

— Napoleon cel mare cînd vine înfrînt din Rusia, și istoria acelui groaznic războiu, care e începutul apusului lui Napoleon. Mișcător și interesant!

Și alte chipuri. Apoi material de cetit: poezii, schițe, povești, haz, poezii poporale și altele, foarte alese și tare desfătătoare!

Prețul Calendarului:

Prețul unui Calendar Național e, ca și în trecut, ***numai 18 cr. (36 fil.)*** și **5 fil. de porto,** așadar 41 fileri cu postă cu tot.

Celor-ce iau mai multe calendare, pentru a le vinde ei mai departe, le facem scăderi de preț, ca să aiba și ei ceva folos din vinderea lor.

Cele plătite nainte. Cei-ce trimit banii nainte, capătă calendarele noastre mult mai ieftine, ca cei-ce le cer spre a le plăti numai după-ce le-a vîndut. — Anume:

Dacă trimiți bani pentru 5—10 calendare, le capeți în loc de 18 cr., cu numai ***13 cr. (26 fil.) unul,*** și-'ți vin *franco* (posta plătită) acasă.

Dacă trimiți banii pentru mai multe ca 10, le plătești cu ***numai 11 cr. (22 fil.) unul,*** — avînd însă a-'ți plăti însuși porto la scoaterea pachetului dela postă.

= Cei din depărtări mai mari, pentru a cruța la porto, e bine să comande cît mai multe de-odată, căci și pentru 12—15 calendare, e aceeași plată de postă ca și pentru 50! — Până la 4 Calendare să plătește prețul deplin. Numai dela 5 Calendare în sus să dă scădere de preț!

Cele neplătite. Cei-ce cer spre vînzare, cu legămîntul de a plăti după-ce le vînd, le capătă cu ***13 cr.*** (26 fileri) unul, *avînd însă a-'și plăti ei porto la scoaterea pachetului.*

Să trimit întîi celor-ce au trimis banii nainte, și numai ***după*** aceea, celor-ce cer pe credit. Cei-ce vreți să căpătați numai decît Calendarele, ***trimiteți banii nainte!***

Administrația foilor

„Libertatea" și „Foaia Interesantă".

Stă să ți-să potoapă copilul cel mic?

Dă-'i **oleiul de pește Emulzia-SCOTT** și cu bucurie vei vedea, că starea lui îndată să întoarce spre bine, dă spre desvoltare și devine vesel.

La cumpărarea Emulziei, luați sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul!

(466) 3—28

Emulzia-SCOTT

a întors adeseori părinților pe copiii lor iubiți, dela poarta morții!

Emulzia-SCOTT

e cea mai distinsă, atît ca curățenie cît și ca mistuire și efect repede!

Emulzia-SCOTT e cea mai distinsă!

Prețul unei sticle orig. 2 K 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Pănură.

La subscrisul să află de vînzare în toată vremea tot felul de pănură: albă, fină, curată, pentru cioareci, și de laibere în coloare cafenie, închisă.

Merg și la tîrgurile din toate orașele comitatului Hunedoarei!

Locuința mea: în Orăștie Str. Sacului 11. (462) 3—3

Toma Bălaciu
negustor de pănuri.

SĂ CAUTĂ

ferar român: In comuna Terova (Czerova), aproape de Reșița, să află lipsă de un covaciu, care între alte lururi să știe potcovi și boi. La o văduvă, a cărei bărbat a fost covaciu, să află lucrătoare cu toate uneltele de lipsă, — ba dacă ar veni un june măiestru — are și fată mare de măritat și 5 jugere de pămînt în avere. 1-2

Invățăcel.

Un **învățăcel** de **prăvălie,** din casă bună, care a absolvat una sau două clase gimnaziale sau civile, să primește îndată în prăvălia cu mărfuri mixte a subscrișilor:

B. Popovits & Fii, comerc.

1—3 (474) **în Hațeg.**

Oriold & Indra

măestri ziditori și întreprinzătoriă de zidiri,

iau asupra lor ducerea în deplinire a totfelul de lucrări ce cad în branșa zidirilor, — mai departe facerea de planuri de zidire și preliminare de spese. Stau bucuros la dispoziția onoratului public pentru a-'și da părerea ca prețuitori și specialiști.

Cancelaria de edificări și planuri în ORĂȘTIE, Str. Clorogari 1.

(465) 3—3

Pietri de moară din cea mai bună fabrică de acest fel »Königsberg«, să găsesc în magazinul meu, și fiindcă le aduc cu vagonul întreg, le pot da cu 15% până la 20% mai ieftin ca alți vînzători cari aduc numai cîte una-două. Căutațile la: Magazinul de lemne alui **Samuel Goldman în Orăștie.** (454) 6—10

Loc bun pentru prăvălie!

Intr'un oraș din Ardeal, cu majoritate Români, în mijlocul unui jur mare românesc, — să află o casă foarte potrivită pentru

prăvălie

eventual și ospătărie:

Prăvălia e și azi; magazin, cămară, pivniță, locuință în etagiu peste prăvălie, curte, grajd pentru 8 cai sau vite, — etc. Și crîșma e tot în acea curte, cu licențiе ce să poate primi. Tîrguri de săptămînă foarte mari și 4 bîlciuri (tîrguri de țară) pe an.

Localul e la întîlnirea celor 3 piețe, pe uliță tare căutată. Vechiul arîndator să mută în case proprii, după-ce acì și-a făcut în 12 ani avere de zeci de mii!

Comercianți români harnici să ne dee adresa spre *a-'i* pune în legătură cu proprietarul. (457) 3—3

Cantor!

Subscrisul cantor gr.-cat. avînd diplomă dela superioritatea noastră bisericească gr.-cat. din Blaj, — doresc să ocup postul de cantor la vre-o biserică în ori-care dieceză a noastră, avînd eu mare dragoste pentru acest post și fiind dăruit dela natură cu un ton plăcut și melodios, și avînd deplină cunoștință a tipicului bisericesc.

Doritorii să se adreseze mie de-adreptul: (465) 3—3

Teodor Șugar
cantor diplom. în Șarmașul-mare
Nagy-Sármás.

Căsătorie.

Caut în scop de căsătorie cunoștință cu o fată de 20—24 ani. Sunt măestru-negustor, cu avere gata de 14.000 cor. Sotia avînd și ea avere de cel puțin 3—4000 cor.., am deschide prăvălie la orașul unde mă aflu, oraș cu bună trecere, avînd mulți Români și în ținut puternic românesc.

Scrisorile să se adreseze la Administrația foii, care le înaintează concurentului. (470) 2—3

Fabrica de motoare din Drezda
(Dresdener Motorenfabrik A. G.)
cea mai veche și mai mare fabrică de motoare din Germania

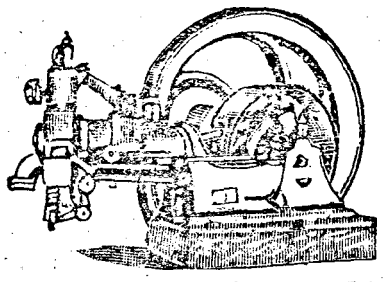

liferează *motoare și locomobile* de benzin, oleu brut, gaz, petroleu și gaz sugativ, binecunoscute în cercurile de specialiști.

Noutate uimitoare!

Regenerator de gaz-sugativ Universal:
Spese de lucrare: *pe oră* pe o putere de cal numai cca *1 filer.*
Depozit general la: (468) 3—20

Ignatz Gellért & Comp
BUDAPEST Teréz-körut 41. Telefon 12—91.
Garanție îndelungată! Plăți favorabile!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cine dorește călătorie bună și iute — de plăcere în

6 zile la America

acela să ceară îndrumări românești dela

Falk și Comp.
Cancelarie românească
HAMBURG
(325) 18—26 Raboisen 30.

Vin bun

să află la subscrisul producător de vinuri. Anume:

Vin vechiu, de 1907, cu 48 fil. literul
„ „ de 1908 Rizling, cu 45 „ „
Rizling și Rouze . cu 42 „ „
Rizling, Rouze și Mustafer, mestecat, cu 40 „ „

Vinul să vinde dela 50 litri în sus. Vase (butoaie) să dau împrumut.

Vin-nou, din 1909, *must*, ca și *vin stat*, nou, să va afla de vînzare la subscrisul dela 10 Octobre încolo!

Prețurile cele mai joase!

E vin din coastele Șiriei, nu de șes! Foarte fin!

Rog a fi onorat cu comande cu încredere!

Petru Benea,
propr. de vii în Világos, posta și gara în loc, comit. Aradului. (454) 5—5

„Geogeana“ institut de credit și econ. societate pe acții în GEOAGIU — (Algyógy).

Primește *depuneri spre fructificare:*

Cu $4^1/_2$%, dacă anunțul e scurt. Intr'ucît permite starea cassei, aceste să replătesc și fără anunț;

Cu 5%, dacă sumele sunt cel puțin de 500 cor. și terminul de anunț 15 zile.

Cu $5^1/_2$%, dacă să depun sume de 1000—2000 cor. cel puțin pe an, cu anunț statutar.

Sume mai mari, după învoeli speciale.

Depuneri de-ale corporațiunilor culturale să retribuesc cu 6%.

Darea de interese o plătește institutul.

Interesele să capitalizează de două-ori pe an: în 30 Iunie și 31 Dec.

Depuneri și ridicări să pot face și prin postă, ori prin mandate de cec. De asemenea punem la dispoziția celor doritori **cassete de economizare.** 12—12 (256) **Direcțiunea.**

Atențiune! — Lucru bun de măsariu!

Cine voește a căpăta lucru bun de măsar, precum sunt: uși, ferestri, padimente și tot felul de arangiamente de biserici, școli, case private și crîjme, să cerceteze cu încredere atelierul lui Alexandru C. Josan, din Hărău, unde va căpăta lucrurile cele mai moderne, durabile (trainice) și cu prețurile cele mai moderate, așa cum nici care alt măestru dela oraș nu e în stare a le servì, pentru-că subscrisul e scutit de multele spese ce să cer la un măestru dela oraș, și cu atît servește on. public cu mult mai ieftin. Face toate lucrurile după chipul cel mai nou!

Alexandru C. Josan
m. măsar în Hărău.
(Harró u. p. M.-Solymos)
(408) 7—8

Tot acì să primește și un învățăcel!

CINE VOEȘTE A ZIDÍ

case nouă, și dorește a avea *lucru bun de măsar*, (tîmplar) ca: Uși, ferești, padimente, aranjamente în *școale* și *biserici*, și altele, — să nu întîrzie a cerceta atelierul subscrisului — unde s'au gătit cele mai multe lucrări atît la case particulare, cît și pentru *școli* și *biserici!*

Rog onor. public român, și onoratele comitete parochiale, a să adresa cu toată încrederea la mine, asigurîndu-'i că pe lîngă *prețuri moderate*, le dau *lucru bun* și *solid*, — punînd mare grije și pentru transportul lucrului pe unde ar fi de transportat.

16—24 (268) **Dumitru Martin,** măestru tîmplar (măsar) în **Orăștie, (Szászváros).**

Pentru cultivătorii de vii.

Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească **„MUGURUL“** însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde (177) 25—25

altoi de viță de viie de toate speciile, precum și **viță americană,**

cu și fără rădăcină, și, la dorință, însoțirea dă instrucție gratis ori-cui în toate ramurile culturei de viie.

Josef Bumbala
în Frankstadt a/R (Mähren) ofere cu prețurile de fabrică, direct privaților cu rambursă: Pînză patentă, Covoare de pat, Șifonuri, Damast de mătasă, Țesătură de Rumburg și alți articli de țesetorie!
Mustre și catalog, franco. — Multe scrisori de mulțumită. Lucră cu 300 războaie!
(397) 12—13

Cărți pentru religie.
În atențiune dlor preoți-caticheți.

Cărțile de religie aprobate: *„Istorioare Biblice“* (ilustrate) și *„Micul Catechizm“* pentru școlile poporale, de *Pr. D. Voniga*, — să pot procura la Libraria diecezană (Arad), la „Libraria Polatsek“ (Temesvár) și la autor în Gyirok. —

2—4 Rabat cuvenit! (472)

„AGRICOLA"

societ. economică pe acții în Hunedoara (Vajdahunyad)

CAPITAL 100.000 cor. **DEPUNERI 300.000 cor.**

Primește spre păstrare și creștere depuneri, după cari plătește

6%

interese. Darea după depuneri încă o plătește institutul. — Depuneri până la *2000 cor.* să pot ridica ori-cînd dela cassă, fără altă înștiințare de mai nainte.

= Cumpără și vinde întregi sau parțelate *moșii*, mari și mici.

= Vinde și cumpără tot felul de *bucate!*

= Mijlocește cumpărări și vînzări de *mașini economice*, producte (rod de tot felul).

= Dă *împrumuturi* de ori-ce soiu: pe cambii, obligațiuni, intabulări, zălogiri (amanete).

= Toate aceste lucrări le isprăvește repede și cinstit, culant, fie că i-să cer în persoană, fie prin poștă.

= **Dă avanzuri (împrumută înainte) pe rodul de bucate, pe producte, — iar' în jurul Hunedoarei dă și împrumuturi pe vite!**

— E întîia bancă, care pe lîngă împrumuturile obicinuite de bani, a început a lucra și cu *bucate*, ferind poporul de rînd de specula prea neomenoasă, și a început a da micilor economi împrumuturi în zilele de lipsă, pe roada din cîmp, și pe vite!

(463) 3— **Direcțiunea.**

ATENȚIUNE
proprietarilor de vii din Ardeal!

Cel mai potrivit izvor pentru cumpărarea viței de vie americană altoită, cu rădăcină, e la pepineria Domeniului românesc din Bobâlna (lîngă Orăștie), proprietatea dlui dep. **Dr. Aurel Vlad.**

Altoii sunt splendid dezvoltați și deprinși cu clima noastră ardelenească. — Să află de vînzare următoarele specii distinse:

Specii de vin albe:

Rissling Italian	clasa	I.	pe	Rip	Port	1000	buc.	200 cor.
Feteasca (Erdélyi Leányka) .	»	»	»	»	»	»	»	200 »
Ezerjó	»	»	»	»	»	»	»	200 »
Furmint sau Schmiger . .	»	»	»	»	»	»	»	200 »
Lampău (Musztos fehér) . .	»	»	»	»	»	»	»	200 »
Rulender	»	»	»	»	»	»	»	200 »
Jordovan sau Gornisch . .	»	»	»	»	»	»	»	220 »
Grasă	»	»	»	»	»	»	»	220 »
Specii mestecate	»	»	»	»	»	»	»	180 »

Specii de vin și de masă:

Chasla Blanc	clasa	I.	pe	Rip	Port	1000	buc.	220 cor.
Chasla Ruge	»	»	»	»	»	»	»	220 »
Madelaine Royale	»	»	»	»	»	»	»	220 »
Muscat Ottonel	»	»	»	»	»	»	»	220 »
Pasatutti	»	»	»	»	»	»	»	220 »

Specii de vin negru:

Lugojana (Kadorka) . . .	clasa	I.	pe	Rip	Port	1000	buc.	200 cor.
Burgunder mare	»	»	»	»	»	»	»	200 »
Oporto	»	»	»	„	»	»	»	200 »
Altoi de clasa II. speciile de sus						»	»	80 »

Viță indigenă (europeană) fără rădăcină, speciile de sus, în lungime de 50 cm. 1000 buc. 10—16 cor. — Viță americană fără rădăcină Rip Port, 45 cm. lungă, 1000 buc. 18 cor. — Viță americană cu rădăcină, 1000 buc. 36 cor.

Administrația Domeniului din Bobâlna.

(471) 2—32 *u. p. Orăștie (Szászváros).*

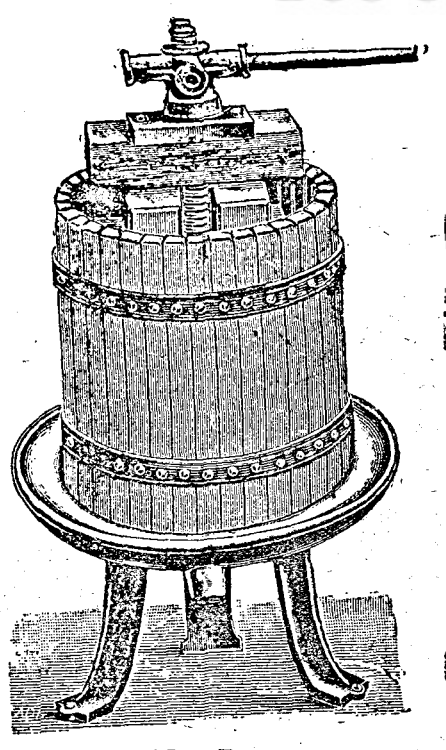

Fig. I.

Teasc de struguri.

		Nr. 1.	Nr. 2.
Diametrul coșului	m/m	460	510
Înălțimea »	»	550	600
Conținutul »	lit.	80	120
Prețul K		76·—	90·—

LA

Ioan I. Vulcu

comerciant, ORĂȘTIE = SZÁSZVÁROS

să află cel mai bun sistem de teascuri pentru vii sau poame, a căror chipuri să arată acì:

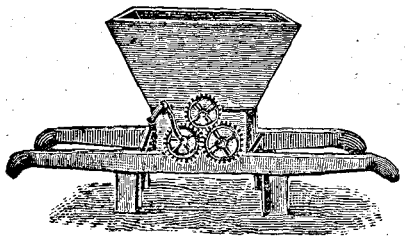

Fig. III. Strivitoare de struguri cu învîrtitor de mână, cu *50 cor.* bucata.

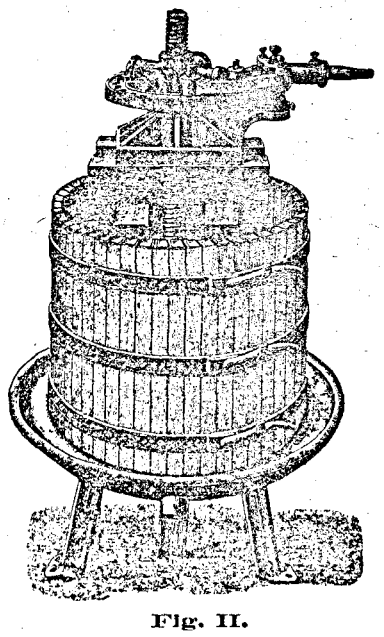

Fig. II.

		Nr. 3.	Nr. 3a	Nr. 4.	Nr. 5.	Nr. 6.
Diametrul coșului	m/m	570	610	670	770	880
Înălțimea »	»	600	650	700	800	900
Conținutul »	lit.	140	160	200	310	390
Prețul: Original „Mabill" coșul 2 părți		118·—	133·—	149·—	186·—	242·—
» 4 »		—	—	—	209·—	270·—
De tras pe roate . . .		171·—	186·—	196·—	285·—	—

Construcție massivă și solidă, garantată!

(467) 3—3 **Prețurile să înțeleg la gara Arad, unde să fabrică teascurile acestea. Franco la gara Orăștie (Szászváros) cu 3% mai scumpe!**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Editor și redactor responsabil: Ioan Adam. „Tipografia Nouă" în Orăștie.